

Different reasons, such as delaying proceedings, being cost-effective, and complacency, alternative methods of resolving international commercial disputes, are mainly considered in international trade law today. In this regard, both international hard documents such as the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards and international soft documents such as the code of conduct of commercial arbitrators have been accepted. These methods are mainly based on the agreement of the parties and at the same time, the result of the work is binding in most of them. Mediation, conciliation, negotiation, brief proceedings, impartial or quasi-expert assessment are the most important of these methods. Being low-cost, fast, confidential, flexible, open-ended and effective, forward-looking, economical and respectful, accurate and efficient, non-hostile, simple and informal, dealing with the issue by an expert, etc. are among the main advantages of these methods. It is mentioned. The non-binding decision resulting from the mentioned methods and the inability to refer some claims to alternative methods are also considered as its weaknesses. In Iranian law, despite the long history of alternative methods and the existence of regulations regarding compromise and conciliation, referring to these methods has not been welcomed by litigants. Referral of disputes to the aforementioned methods is sometimes done in the form of an independent contract and sometimes as a condition included in the main contract. The terms of reference may contain an optional reference to these methods

شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت بین الملل

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۳/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۵/۱۲

سعید سام دلیری^۱محمود جلالی^۲احمد محمدی^۳

چکیده

به علل مختلف از جمله اطاله دادرسی، هزینه بردار بودن و رضایی بودن، شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین المللی، امروزه به طور عمده تر در حقوق تجارت بین الملل مورد نظر می باشد. در این راستا، هم اسناد سخت بین المللی هم چون کنوانسیون شناسایی و اجرای احکام داوری خارجی و هم اسناد نرم بین المللی هم چون کردارنامه داوران تجاری مورد پذیرش قرار گرفته است. این شیوه ها که عمدتاً مبتنی بر تراضی طرفین بوده و درعین حال، نتیجه کار در غالب آن‌ها الزام آور است. میانجی‌گری، سازش، مصالحه، مذاکره، رسیدگی کوتاه، ارزیابی بی طرفانه یا شبه کارشناسی از مهم ترین این شیوه‌هاست. کم هزینه بودن، سریع بودن، محرمانه بودن، انعطاف پذیری، راه گشا و مؤثر بودن، آینده نگر بودن، اقتصادی و محترمانه بودن، دقیق و کارساز بودن، غیر خصمانه بودن، ساده و غیر سمی بودن، رسیدگی موضوع از جانب متخصص و غیره از عمده ترین مزایای شیوه‌های مزبور است. الزام آور نبودن تصمیم حاصل از شیوه‌های مذکور و عدم قابلیت ارجاع برخی دعاوی به شیوه‌های جایگزین نیز از نقاط ضعف آن محسوب می شود. در حقوق ایران علی‌رغم سابقه دیرینه شیوه‌های جایگزین و وجود مقرراتی راجع به سازش و مصالحه، رجوع به این شیوه‌ها مورد استقبال اصحاب دعوا قرار نگرفته است. ارجاع اختلاف به شیوه‌های مذکور گاه در قالب قرارداد مستقل و گاه به صورت شرط ضمن عقد اصلی انجام می پذیرد. شروط ارجاع ممکن است حاوی رجوع اختیاری اختلاف به این روش‌ها باشد یا رجوع اجباری. اثر موافقت نامه شرط رجوع به این شیوه‌ها بر نفی صلاحیت دادگاه‌های دادگستری گرایش غالبی ندارد، پذیرش قاعده استقلال شرط رجوع نیز با تردیدهای مواجه است؛ و قاعده صلاحیت نسبت به صلاحیت نیز از مقبولیت عامه برخوردار نشده است. در مورد قانون حاکم بر آیین رسیدگی و ماهیت دعوا، گرایش اغلب بر پذیرش اصل حاکمیت اراده است. اما تصمیم شخص ثالث اصولاً الزام آور نیست و توافق طرفین بر الزام آور بودن آن تنها بدان جنبه تعهد قراردادی بخشیده است.

واژگان کلیدی: داوری، میانجی‌گری، سازش، داور پذیری، حل و فصل اختلافات، شیوه‌های جایگزین، «ای. دی.

» آر

^۱ دانشجوی دکتری گروه حقوق خصوصی نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.

(

^۲ دانشیار گروه حقوق دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول) ایمیل m.jalali@ase.ui.ac.ir

^۳ استادیار گروه حقوق خصوصی، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.

الف) بیان مسئله

یکی از نکات پراهمیت در سرنوشت قراردادهای تجاری بین‌المللی چگونگی حل و فصل اختلافات ناشی از تفسیر یا اجرای قراردادهاست. از آنجا که بروز اختلافات تجاری بر سرعت و امنیت اعمال تجاری تأثیر منفی گذاشته و سرمایه‌تجار را دستخوش رکود و عدم امنیت می‌کند، لازم است در هنگام تنظیم قراردادهای تجاری به این مهم توجه خاص گردد. بنابراین قبل از هر چیز تجار و تنظیم‌کنندگان قراردادهای تجاری باید، اولاً؛ از وجود انواع مکانیسم‌های حل و فصل اختلافات تجاری آگاه گردیده، ثانیاً؛ به امتیازات و معایب آن‌ها واقف گردند تا بر اساس اوضاع و احوال و موضوع قرارداد بهترین و مؤثرترین شیوه را انتخاب نمایند. در پاسخ به این نیاز در سال‌های اخیر شاهد شکل‌گیری و استفاده از روش‌های جدیدی برای حل و فصل مسألت‌آمیز اختلافات تجاری بوده‌ایم، این روش‌ها که تحت عنوان «شیوه‌های جایگزین حل اختلاف» شناخته می‌شوند، شامل کلیه روش‌های حل اختلاف به غیر از طرح دعوا در دادگاه‌های دادگستری می‌باشند، که بر اساس اراده و اختیار طرفین شکل گرفته و غالباً رسیدگی توسط شخص یا اشخاص خصوصی منتخب طرفین صورت می‌گیرد. (جلالی و علوی حجازی، ۱۳۸۷، ص ۵۶)

شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات، عنوان عامی است که به راهکارهای حل و فصل خصوصی اختلافات از سوی افراد اشاره دارد. این راهکارها محدود به داوری نبوده و اتاق بازرگانی بین‌المللی با تغییر در مقررات خود و عملی‌تر ساختن امکان سازش، دامنه انتخاب مراجعین و امید ایشان به فیصله صلح‌آمیز اختلافات را افزایش داده است. (توسلی جهرمی، ۱۳۸۰: ۳۶۵) تفاوت اصلی این شیوه‌ها با شیوه‌های سنتی حل و فصل اختلافات در آیین‌های انتخاب، میزان رسمیت، نحوه رسیدگی و قدرت و اعتبار رای آنها می‌باشد، مثلاً از میان شیوه‌های مزبور فقط آرای داوری برای طرفین لازم‌الرعایه بوده و توسط دادگاه‌ها قابلیت اجراء دارند ولی تصمیمات سایر شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات از ویژگی الزام‌آور برخوردار نبوده و این شیوه‌ها تنها زمانی می‌توانند موفق شوند که طرفین اختلاف از روی رضایت، تصمیمات آنها را اجرایی نمایند. (هادی و حاجی پور، ۱۳۹۵: ۲۶) شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت بین‌الملل به علت سرعت آن و جذاب‌تر بودن نسبت به شیوه قضایی، مورد توجه قرار گرفته است به طوری‌که برای نمونه در ایالات متحده، مدت زمانی که از طرح دعوی داوری تا حصول یک نتیجه به طول می‌انجامد، Pricewaterhouse Coopers, 2006: 12) بر مبنای اعلام مرکز حل و فصل موثر اختلافات لندن^۱، از بین ۳۰۰۰ دعوی تجاری بین‌المللی که به این مرکز ارجاع شده است، ۷۰ تا ۸۰ درصد آن‌ها در طول یک تا دو روز به حل و فصل اختلافات منتهی شده است در حالیکه ۱۰ تا ۱۵ درصد نیز کمتر از چند هفته به طول انجامیده است. (Chul-Gyoo, 2004: 488) در یک نگاه، روش‌های جایگزینی، اهداف، معیارها، روش‌ها و نتایج آراء دادگاه‌های فعلی را احیاء کرده است این روش‌ها به طرفین دعوا با تصاحب بر جریان حل اختلاف خود، این قدرت را داده

^۱ the London-based Centre for Effective Dispute Resolution ("CEDR")

است که در نتیجه باعث ایجاد موقعیتی شود که یک طیف وسیع‌تری از معیارهای اقتصادی، روش‌های اخلاقی و باورهای دیگر فرهنگی را منعکس می‌سازند و با دعوت از تحقیقات لازم برای ایجاد نظم متقابل، این روش‌ها به وسیله تجسم و دورنمای علوم رفتاری، تئوری ساماندهی و نظم و انضباط‌های دیگر این جریان را غنی‌تر کنند.

از دیرباز، دعوا و اختلاف در جوامع بشری وجود داشته است و برای حل این نزاع‌ها نیز روش‌ها و راه‌حل‌هایی وجود داشته است که در هر عصر و زمانی تغییر و تکامل یافته است. در زمان ما اختلافات گستردگی، تنوع و پیچیدگی بیشتری یافته است، از یکسو افزایش جمعیت و نزدیکی و ارتباط بیشتر اشخاص با یکدیگر که به کمک و سایل ارتباطی جدید کره خاکی همچون دهکده‌ای کوچک در دسترس آن‌ها قرار داده دامنه اختلافات را وسیع‌تر کرده است از سوی دیگر امروزه در کنار اشخاص طبیعی، اتحاد سرمایه‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات بزرگی (اشخاص حقوقی) را شکل داده است که گاه گستره فعالیت خود را بدون توجه به ملیت به قلمرو چند کشور و حتی در سطح جهانی گسترش داده‌اند و به افزایش اختلافات و پیچیدگی بیشتر آن‌ها کمک کرده‌اند. وانگهی تجارت نیز از حالت سنتی خود خارج شده و روابط بازرگانی به منظور تسهیل و سرعت روابط و بالا برده امکان رقابت تحویل یافته است (VamHoutte, 2002, p 385). با افزایش اختلافات، حل و فصل آن‌ها از نظام قضایی دولتی یعنی از طریق دادگاه‌های دولتی و توسط قضات منتخب دولت گذشته از اینکه هزینه زیادی را بر دولت‌ها تحمیل می‌کند منجر به تراکم کار و انباشته شدن پرونده‌ها در دادگاه‌های دادگستری می‌شود به دلیل تبعاتی که در پی دارد نارضایتی اصحاب دعوا را به دنبال خواهد داشت. همچنین طرفین اختلاف نیز خصوصاً در اختلافات تجاری به دلیل ماهیت خاص روابط و اختلافات تجاری تمایل چندانی به مراجعه به دادگاه‌های دولتی جهت حل و فصل اختلافات خود ندارند چراکه می‌خواهند اختلاف خود را سریع‌تر و حتی‌المقدور با هزینه کمتر و توسط قضاتی که نسبت به موضوع مورد اختلاف تخصص دارند و به طور محرمانه و غیرعلنی حل و فصل نمایند.

روش‌های حل اختلاف جایگزین (Alternative Dispute Resolution) که به اختصار ADR نامیده می‌شود، امروزه به نحو فزاینده در اکثر کشورهای دنیا به عنوان ابزار مؤثری جهت حل و فصل اختلافات میان اشخاص بکار می‌رود. منظور از روش‌های حل اختلاف جایگزین عبارت است از: هر آیین و روشی جهت حل و فصل دعاوی میان اشخاص به استثنای دادرسی قضایی، نظیر داوری و میانجیگری. بنابراین طبق این تعریف روش‌های حل اختلاف جایگزین، به غیر از طرح دعوی در دادگاه‌ها، کلیه روش‌هایی را که جهت حل و فصل اختلاف میان اشخاص بکار می‌رود، دربر می‌گیرد. برخی صاحب‌نظران بر جنبه اختیاری روش‌های حل اختلاف جایگزین تأکید داشته و تعریف محدودتری از آن ارائه داده‌اند که شامل داوری نمی‌شود چراکه ماحصل فرآیند داوری - که همانا رأی داور یا هیئت داوری است - اختیاری نبوده و همانند احکام قضایی الزام‌آور است به عبارت دیگر این گروه ADR را مخفف عبارت، «Amicable Dispute Resolution» یعنی «حل و فصل دوستانه اختلاف» دانسته و آن را شامل روش‌هایی که با صدور رأی لازم‌الاتباع فصل خصومت می‌کنند، نمی‌دانند. (شیروی، ۱۳۹۳، ص ۳۸۴)

در خصوص آیین رسیدگی در شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف در خارج از دادگاه‌های دولتی و به صورت دوستانه، خصوصی و محرمانه حل و فصل می‌گردند. تشریفات انعطاف‌ناپذیر قضایی در این شیوه‌ها رعایت نمی‌شود و خود طرفین هستند که با کمک شخص ثالث بی‌طرف، چگونگی و آیین رسیدگی حل و فصل اختلاف را

معین می‌سازند. دعوای به طور معمول با هزینه کمتر و سرعت بیشتری نسبت به دادگاه‌ها خاتمه می‌یابد و در اغلب شیوه‌ها خاتمه دعوا مستلزم رضایت و توافق طرفین می‌باشد و همین امر حفظ و ادامه روابط طرفین را میسر می‌سازد. چنانچه بیان گردید این شیوه‌ها از جمله روش‌های غیر قضایی بوده و با توافق طرفین امکان‌پذیر است و هرگاه ماهیت اختلاف از اموری باشد که طرفین نتوانند جهت حل آن به شیوه‌های جایگزین مراجعه کنند، نمی‌توان توافق بر رجوع به آن‌ها کرد، چراکه مطابق قوانین هر کشوری برخی دعاوی لزوماً بایستی به شکل قضایی رسیدگی گردد. چنانچه در حقوق ایران مطابق ماده ۴۹۶ قانون آیین دادرسی مدنی دعاوی زیر قابل ارجاع به داوری نیست: ۱- دعوای ورشکستگی ۲- دعاوی راجع به اصل نکاح، فسخ آن، طلاق و نسب. به عبارت دیگر برخی دعاوی از قواعد آمره تبعیت می‌کنند و توافق بر عدم ارجاع به رسیدگی قضایی خلاف نظم عمومی بوده و قابل توافق نیستند.^۲ همین‌طور به موجب اصل ۱۳۹ قانون اساسی، ارجاع دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی در هر مورد موکول به تصویب هیئت وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد.^۳ در مواردی که طرف دعوا خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد، موارد مهم را قانون تعیین می‌کند.

بعد مهم دیگر تحقیق در مورد حدود اراده طرفین این است که آن‌ها به انتخاب یک روش محدود نیستند و می‌توانند خود شیوه رسیدگی و جزئیات آن را تعیین کنند (توسلی جهرمی، ۱۳۸۱، ص ۳۶۷). بنابراین برای تشخیص اراده طرفین بایستی با توجه به قرارداد، نوع و نحوه ارجاع به شیوه‌های حل و فصل را استنباط کرد. برای رجوع به شیوه‌های جایگزین می‌توان از شرط ضمن قرارداد استفاده نمود. این‌گونه شروط که از سوی نهادهای رسیدگی‌کننده توصیه می‌شوند شرط نمونه نام دارند، مانند شرط نمونه اتاق بازرگانی بین‌المللی. اتاق بازرگانی

^۲ مقررات داوری اولین بار در قانون موقتی اصول محاکمات حقوقی مصوب ۱۲۹۰/۰۸/۱۸ پیش بینی شده و سپس قانون حکمیت در ۲۹/۱۲/۱۳۰۶ به تصویب رسیده و متعاقباً در قوانین مصوب ۱۳۰۷ و ۱۳۱۳ و ۱۳۱۸ و بالاخره در قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱/۲۱/۱۳۷۹ در فصل هفتم از مواد ۴۵۴ تا ۵۰۱ به داوری اختصاص داده شده است. در حقوق ایران در برخی از قوانین مانند قانون مالک و مستاجر، قانون راجع به منع مداخله وزراء و نمایندگان مجلس در معاملات دولتی (۱۳۳۷)، قانون حمایت خانواده و آیین نامه‌های معینی مسأله داوری به نحوی مورد استفاده قرار داده شده است. قانون گذار بدون تعریف مستقلاً از داوری یا حکمیت در ماده ۴۵۴ قانون آیین دادرسی مدنی مقرر داشته است:

((کلیه اشخاصی که اهلیت اقامه دعوی دارند می‌توانند با تراضی یکدیگر منازعه و اختلاف خود را خواه در دادگاه‌ها طرح شده یا نشده باشد و در صورت طرح در هر مرحله رسیدگی باشد به داوری یک یا چند نفر ارجاع دهند.)) و طبق ماده ۴۵۵ قانون آیین دادرسی مدنی، متعاملین می‌توانند ضمن معامله ملزم شوند و یا به موجب قرارداد جداگانه تراضی نمایند که در صورت بروز اختلاف بین آنها به داوری رجوع نمایند و نیز می‌توانند داور یا داوران خود را قبل یا بعد از بروز اختلاف تعیین نمایند. برای اطلاعات بیشتر در این باره نک به: پاک‌نهاد، غفور؛ در داوری (۱)، فصلنامه دانش حسابرسی، شماره ۱۳، سال ۱۳۸۳، ص ۵۲.

۳

۴- Model clause

بین‌المللی برای استفاده از شیوه‌های جایگزین چهار نوع شرط معرفی نموده و تأکید دارند که این‌ها فقط پیشنهادهایی هستند که طرفین عنداللزوم و با توجه به مورد می‌توانند به کار برند (همان، ص ۳۷۰). نوع اول از این شروط رجوع اختیاری به شیوه‌های جایگزین است.^۵ یک شرط پیشنهادی دیگر ناظر به رجوع اجباری به شیوه‌های جایگزین است. نوع سوم شرطی است که در آن رجوع اجباری پیش‌بینی می‌شود اما سازوکاری برای انقضای خودبه‌خود مدت این التزام تعبیه می‌گردد. و شرط آخر اینکه طرفین می‌توانند هم‌زمان با رجوع به شیوه‌های جایگزین، ارجاع به داوری را نیز پیش‌بینی نمایند. در واقع مطابق چنین شرطی ترکیبی از هر دو نوع روش حل و فصل موردنظر قرار می‌گیرد. چنانچه ملاحظه می‌گردد حدود اراده طرفین در رجوع به شیوه‌های جایگزین بستگی به نوع شرطی که در قرارداد مندرج شده است داشته و بررسی تفصیلی آن را به رساله واگذار می‌نمایم.

لازم به ذکر است، در این رساله روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات به عنوان متغیر وابسته بوده و نیازمند بررسی و تحلیل می‌باشد و با توجه موضوعات بیان شده سعی خواهیم کرد به اهمیت و ضرورت رجوع به شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت بین‌الملل بپردازیم از این رو لازم است در این پژوهش به سؤالات ذیل پاسخ داده شود. اهمیت و ضرورت رجوع به شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت بین‌الملل از چه قرار می‌باشد؟ انواع شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات کدامند؟ مزایا و ویژگی‌های شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات نسبت به حل و فصل قضایی چه می‌باشند؟ برای پاسخ به این سؤالات، تحقیق حاضر در سه فصل نگاشته خواهد شد. بدین صورت که در فصل اول به تحلیل واژگان اصلی در این تحقیق، اختصاص خواهیم پرداخت. این فصل به سه مبحث تقسیم شده است. در مبحث اول به تعریف حقوق تجارت بین‌الملل و منابع حقوق تجارت بین‌الملل پرداخته می‌شود. در مبحث دوم به حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت بین‌المللی پرداخته خواهد شد و مفهوم اختلاف تجاری و انواع حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت مورد کند و کاوش قرار می‌گیرد. در مبحث سوم و آخر این فصل به تعریف و مبانی شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات در قالب دو بند تعریف و مبانی پرداخته خواهد شد. در فصل دوم تحت عنوان مطالعه روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات و مزایا و معایب آنها در قالب سه مبحث به بحث و بررسی خواهیم پرداخت. در ابتدای این فصل به مزایای شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی پرداخته خواهد شد و در مبحث دوم به معایب شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی و در مبحث آخر به اقسام شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی پرداخته شده است. در فصل سوم نیز به اصول و مباحث شکلی حاکم بر شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت بین‌الملل پرداخته می‌شود و در سه مبحث به نحوه ارجاع اختلاف به شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات، اصول حاکم بر شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی و در نهایت به قانون حاکم بر رسیدگی به روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی پرداخته می‌شود.

^۵ -Optional ADR

ب) پیشینه پژوهش

در رابطه با سابقه پژوهش در خصوص موضوع رساله حاضر می‌توان به دو نوع منابع به عنوان پیشینه تحقیق اشاره کرد؛ یکی منابع عام و کلی که عبارت‌اند از منابع مرتبط با حقوق تجارت بین‌الملل، چراکه در این منابع به تمامی موضوعات حقوق تجارت بین‌الملل پرداخته شده و بحث شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات نیز به عنوان بخشی از عنوان کلی حقوق تجارت بین‌الملل مورد بررسی قرار گرفته است.

اما آنچه در اینجا می‌توان به عنوان سابقه پژوهش از آن‌ها نام برد منابع دسته دوم هستند که به طور خاص به موضوع شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت بین‌الملل پرداخته‌اند، که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره کرده و خلاصه‌ای از آن‌ها را جهت آشنایی یادآور می‌شویم.

۱- پایان نامه ((مراجع ذی صلاح در اعتراض به رای داوری بین‌المللی، روند اعتراض و بررسی مساله بطلان آراء)) نگاشته آزاده نظری پور، یکی از آثاری است که در کلیات خود به بحث داوری بین‌المللی می‌پردازد. از جمله این که داوری را از حیث مرجع نظارت به دو بخش می‌کند که یا به وسیله اشخاص طبیعی تعیین شده از سوی سازمان داوری و زیر نظر آن که اصطلاحاً داوری نهادی نامیده می‌شود یا بدون ارجاع به یک نهاد سازمان یافته و بدون نظارت سازمانی در جریان داوری که داوری موردی نامیده می‌شود. هم چنین به اعتبار وجود یا عدم وجود عنصر خارجی در آن، داوری را به محلی و بین‌المللی تقسیم نموده است. داوری در یک کشور معین برای حل یک اختلاف محلی، داوری محلی نامیده می‌شود. منظور از اختلاف محلی آن است که همه عناصر مربوط به یک دعوا مربوط به یک کشور معین می‌باشد و هیچ جنبه، بخش و یا عنصری از آن با کشوری غیر از جایی که سایر موضوعات به آن مربوط است ارتباط پیدا نکند؛ چنین رایی تابعیت همان کشور معین را دارد و نسبت به همه کشورهای دیگر رای خارجی مربوط به یک داوری محلی محسوب می‌شود. با این حال، موضوع پایان نامه فوق، موضوع دیگری بوده و بنابراین هیچ ارتباطی با نقش داوری بین‌المللی در اختلافات تجاری بین‌المللی به عنوان یکی از شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی ندارد؛

۲- مقاله ای توسط عرفانی (۱۳۷۸) با عنوان ((طرق جایگزین حل و فصل دعاوی در حقوق تجارت)) در ارتباط با شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری به رشته تحریر در آمده است. این مقاله به دلیل اینکه روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات را در حقوق تجارت مورد بررسی قرار داده با موضوع رساله حاضر تا حدودی مرتبط بوده، چنانچه در چکیده مقاله مذکور چنین بیان گردیده: «در دنیای امروز چند سالی است که حقوقدانان روش‌های جایگزینی را برای حل و فصل دعاوی به دلیل کثرت هزینه و طول دادرسی که برای طرفین دعوی مفید

نمی‌باشد، مورد تأکید قرار داده‌اند. با مطالعه تطبیقی اجمالی در این مقاله مشاهده می‌شود که اجرای روش‌های فوق مانند مذاکره، سازش و میانجیگری می‌تواند از پیچیدگی دادرسی و هزینه آن جلوگیری کرده و فعالیت واحد بازرگانی را تسهیل نماید. ایجاد نهاد حل و فصل دو ستانه از طریق ارگانی مانند اداره صنعت و تجارت در حقوق انگلیس یا سازشگری در قانون ۱۹۸۴ فرانسه برای حقوق ایران شایسته به نظر می‌رسد. در گردهمایی بین‌المللی دانشگاه دمشق (مهر ماه ۱۳۷۵) که از طرف انجمن حقوقدانان هانری کاپیتان (فرانسه) تشکیل گردید این مسأله مطرح شد که چگونه می‌توان برای حل و فصل دعاوی مردم به جای روش پیچیده دادرسی موجود در دنیا، طرقی به غیر از داوری پیدا کرد تا اصحاب دعوی بتوانند به‌طور ساده و بدون تحمل هزینه و اتلاف وقت، بر اساس انصاف و عدالت اختلافات خود را حل و فصل نمایند زیرا هدف حقوق رسیدن به عدالت و انصاف است.»

۳- مقاله ای توسط توسلی جهرمی (۱۳۸۱) با عنوان ((نگاهی به شیوه‌های جایگزین حل اختلاف (ADR) در مقررات جدید اتاق بازرگانی بین‌المللی)) در زمینه شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات به رشته تحریر درآمده است. شیوه‌های جایگزین حل اختلاف، عنوان عامی است که به راهکارهای حل و فصل خصوصی اختلافات از سوی افراد اشاره دارد. این راهکارها محدود به داوری نیست، و اتاق بازرگانی بین‌المللی با تغییر در مقررات خود و عملی‌تر ساختن امکان سازش، دامنه انتخاب مراجعین و امید ایشان را به فیصله صلح‌آمیز اختلافات افزایش داده است. شیوه‌های جایگزین حل اختلاف در مقایسه با داوری ارزان‌تر و سریع‌تر بوده و از انعطاف بیشتری برخوردار هستند. نقش فرد بی‌طرفی که از سوی طرفین منازعه و یا اتاق بازرگانی بین‌المللی مأمور نزدیک ساختن دیدگاه‌ها می‌شود اهمیت زیادی دارد. به نظر می‌رسد سادگی، سرعت و انعطاف‌پذیری شیوه‌های جایگزین به قواعد مختصر و مفید حاکم بر آیین رسیدگی نیز سرایت نموده است. با این حال، این مقاله صرفاً توجه خود را به نوع و ماهیت شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات متمرکز نموده و به تحلیل شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت بین‌الملل توجهی ننموده است به علاوه نکته بارز دیگر در این مورد آن است که با توجه به سال پژوهش این اثر که ۱۳۸۱ است تا سال کنونی، قوانین دستخوش تحولات بی‌شماری قرار گرفته اند.

۴- مقاله ای توسط مصلحی و صادقی (۱۳۸۳) با عنوان ((نگاهی به شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف (ADR))) در زمینه شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات به صورت به رشته تحریر درآمده است. در این مقاله بیشتر تکیه بر مزایای شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات شده است و در این رساله نیز می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد و در بررسی مزایای شیوه‌های مذکور چنین آمده است که: «شیوه‌های جایگزین حل اختلاف» یا «ای. دی. آر» به شیوه‌هایی اطلاق می‌گردد که جای‌گزین رسیدگی قضایی شده و هدف آن، حل سریع دعاوی به وسیله اشخاص خصوصی است. این شیوه‌ها به رغم انواعی که دارند، همگی مبتنی بر ترازی طرفین بوده و در عین حال، نتیجه کار در غالب آن‌ها الزام‌آور نیست. داوری، میانجیگری، سازش، مذاکره، رسیدگی کوتاه، ADR ترکیبی و شیوه‌های حل اختلاف قراردادهای مهندسی از مهم‌ترین این شیوه‌هاست. کم‌هزینه بودن، سریع بودن،

محرمانه بودن، انعطاف‌پذیری و رسیدگی موضوع از جانب متخصص، از عمده‌ترین مزایای ADR است. الزام‌آور نبودن تصمیم حاصل از شیوه‌های مذکور و عدم قابلیت ارجاع برخی دعاوی به ADR نیز از نقاط ضعف آن می‌باشد. در حقوق ایران به رغم سابقه دیرینه شیوه‌های جایگزین و وجود مقرراتی راجع به داوری و سازش، رجوع به این شیوه‌ها مورد استقبال اصحاب دعوا قرار نگرفته است.»

۵- پایان نامه ای توسط درویشی هویدا (۱۳۸۷) با عنوان ((شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف))، به رشته تحریر درآمده است. این پایان‌نامه بیشتر در خصوص حقوق داخلی بوده و از این جهت که به بررسی شیوه‌های نوین در جایگزینی حل و فصل اختلافات پرداخته است می‌تواند در این رساله مورد استفاده قرار گیرد. به طور خلاصه در این پایان‌نامه آمده است که: «تراکم کار در دادگاه‌های دولتی و تبعات ناشی از آن و مزایایی که حل و فصل اختلافات در خارج از دادگاه‌ها برای دولت‌ها و به‌ویژه طرفین اختلاف در بردارد سبب رونق بیش‌ازپیش داوری و ایجاد و به‌کارگیری شیوه‌های جدید حل اختلاف گردیده است که با عنوان کلی «شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف» توصیف می‌گردند. بسیاری از این شیوه‌ها سابقه‌ای طولانی در تاریخ حل و فصل اختلافات بشری دارد و در دهه‌های اخیر ضمن اینکه اهمیت و نقش شیوه‌های مزبور در حل و فصل اختلافات داخلی و بین‌المللی بیشتر گردیده است، شیوه‌های جدیدتری نیز در نظام حل و فصل اختلافات پا به عرصه وجود گذارده‌اند. اختلافات در شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف در خارج از دادگاه‌های دولتی و به صورت دوستانه، خصوصی و محرمانه حل و فصل می‌گردند. تشریفات انعطاف‌ناپذیر قضایی در این شیوه‌ها رعایت نمی‌شود و خود طرفین هستند که با کمک شخص ثالث بی‌طرف، چگونگی حل و فصل اختلاف را معین می‌سازند. دعاوی به طور معمول با هزینه کمتر و سرعت بیشتری نسبت به دادگاه‌ها خاتمه می‌یابد و در اغلب شیوه‌ها خاتمه دعوا مستلزم رضایت و توافق طرفین می‌باشد و همین امر حفظ و ادامه روابط طرفین را میسر می‌سازد. داوری، میانجی‌گری، مذاکره، سازش، حکم کارشناسی، هیئت بررسی اختلاف، رسیدگی اختصاری و روش‌های ترکیبی‌ای. دی. آر جزو روش‌های مهم و پرکاربرد جایگزین حل و فصل اختلاف به شمار می‌روند. در ایران نیز هرچند برخی از شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف از دیرباز تاکنون مورد استفاده قرار می‌گرفته است اما میزان استفاده از این شیوه‌ها در وضعیت و جایگاه مناسبی قرار ندارد و می‌توان با انجام اقدامات لازم بخش بیشتری از دعاوی را از طریق این شیوه‌ها حل و فصل نمود.»

در مورد پیشینه خارجی پرداختن به شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱- کتابی توسط استیون (Steven) (۱۹۹۵) با عنوان ((استدلال و سامانه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات)) به رشته تحریر درآمده است. در این مقاله آمده است که: شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف در خارج از فرایند دادخواهی رخ می‌دهد. بنابراین آنچه باعث شکل‌گیری این روش‌ها می‌شود، توافق بر آن‌ها است، از این رو در مقاله فوق بیشتر به جنبه توافقی موضوع اشاره گردیده و اراده طرفین در رجوع به شیوه‌های جایگزین مورد ارزیابی قرار داده است.

۱- کتابی توسط امنوکین (۱۹۹۸)) با عنوان ((شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات)) به رشته تحریر درآمده است. این مقاله از جهت تکنیک‌های به‌کارگیری روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات به موضوع می‌پردازد؛ و این‌که روش‌های مذکور دارای چه مزایای نسبت به رسیدگی قضایی می‌باشد را مورد ارزیابی قرار می‌دهد از این رو می‌تواند در رساله حاضر مؤثر واقع گردد.

۲- کتابی توسط ژرومه و جوزف بانث (۲۰۰۴) با عنوان ((پیشینه شیوه جایگزین حل و فصل اختلافات)) نگاشته شده است. این کتاب تحت عنوان، تاریخچه شیوه‌های جایگزین حل اختلاف، یک بررسی جامع از انواع مختلف روش‌های صلح‌آمیز حل و فصل اختلافات ارائه می‌دهد که نحوه شکل‌گیری و روند تکامل این نوع شیوه‌ها را ترسیم می‌نماید. این کتاب به دلیل مطالعه تاریخی انواع روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات، از قبیل: مذاکره و داوری و میانجی‌گری و غیره، می‌تواند در رساله حاضر از منابع مهم جهت ترسیم ماهیت انواع روش‌های یاد شده قرار گیرد.

ج) اهمیت و ضرورت پژوهش

شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات امروزه در جنبه های و ابعاد مختلف حقوقی ورود پیدا نموده اند و دولت ها نیز با وضع قوانین و مقررات و در جهت کاهش اطلاع دادرسی و اقتصادی نمودن رسیدگی ، از آنها حمایت نموده اند. اهمیت این شیوه ها آنجا واضح تر می گردد که امروزه شیوه های مزبور پیچیده تر شده و حتی در دعاوی دولتی و عمومی نیز بکار گرفته می شوند . بدیهی است که در صورتی که در جهت تضمین این شیوه ها کوشیده نشود، هزینه سنگین و مضاعفی به نظام قضایی کشورها وارد شده و موجبات اطلاع دادرسی را فراهم خواهد نمود که نهایتا به ویژه در حقوق تجارت بین الملل که با سرعت رسیدگی همراه است، نامطلوب خواهد بود.

د) اهداف پژوهش

الف- هدف اصلی:

۱- توسعه ادبیات موجود در زمینه شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت بین الملل

۲- شناسایی چالش ها و خلاءها در زمینه شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت بین الملل

۳- ارایه دستاوردهای مربوط به شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت بین الملل به حقوق ایران

۱. تبیین شیوه‌های مختلف جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی
۲. تبیین گرایش روبه تزايد در استفاده از روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی
۳. تبیین مزایای استفاده از شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات

ه) سؤال‌های پژوهش

- سؤال اصلی:

انواع شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات در حقوق تجارت بین‌الملل چیست؟

- سؤال‌های فرعی:

- ۱- مزایای شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی نسبت به حل و فصل قضایی چه می‌باشد؟
- ۲- مبنای شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی چیست؟
- ۳- قواعد شکلی حاکم بر شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی چیست؟

و) فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی:

- روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات شامل روش‌های غیر قضایی برای حل و فصل اختلافات است که اهم آن‌ها عبارت‌اند از: میانجی‌گری، سازش، داوری، دادرسی اختصاری، میان‌داوری و ...

فرضیه‌های فرعی

- ۱- کم‌هزینه بودن، انعطاف‌پذیری و سرعت، کارآیی و اطمینان، مزایایی می‌باشند که منجر به اقبال روزافزون اشخاص به‌ویژه تجار و شرکت‌ها در خصوص رجوع به این شیوه‌ها بوده است.
- ۲- مبنای اصلی شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی، کنترل بیشتر طرفین بر رسیدگی به اختلاف، توافقی بودن و کاهش اطاله دادرسی است

۳- قواعد شکلی حاکم بر شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین المللی به آیین رسیدگی و رعایت اصول حاکم بر رسیدگی هم چون اصل انصاف، اصل بی طرفی و اصل نسبی بودن اشاره دارد.

ل- جنبه نوآوری

جنبه نوآوری تحقیق حاضر نسبت به پژوهش های پیشین به این موضوع بازمی گردد که آنچه که در تحقیقات پیشین در مورد شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین المللی نگاشته شده است یا اینکه بسیار کلی هستند یا اینکه به یکی از شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین المللی به ویژه داوری پرداخته اند. در هر صورت، در این رساله با نگاهی نوآورانه به جنبه ها و ابعاد ماهوی و شکلی شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین المللی پرداخته می شود.

ی- روش تحقیق :

روش تحقیق در رساله حاضر به صورت توصیفی-تحلیلی است و در این زمینه از منابع معتبر کتابخانه ای بهره گرفته شده است.

شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین المللی به عنوان یک روش نوین برای حل و فصل این اختلافات در خارج از محیط قضایی، توجه عمده ای را به خود جلب نموده است. البته اعمال این شیوه ها هرگز به معنای زیر سوال بردن ساز و کار قضایی نبوده چرا که در بسیاری از موارد، این ساز و کار قضایی است که تضمین کننده اجرای آرا یا تصمیمات صادره ناشی از شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات می باشند. اگرچه داوری، سازش و میانجی گری به عنوان سه شیوه اصلی جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین المللی در نظر گرفته می شوند اما این به آن معنا نیست که این شیوه ها محدود به این سه ساز و کار می باشند و امروزه این شیوه ها بسیار پیچیده شده اند. از این بین، داوری تجاری بین المللی به علل مختلف از جمله امکان تراضی طرفین بر انتخاب داوران، آیین رسیدگی و ... سریع تر بوده و به همین دلیل بیشتر مورد اقبال طرفین اختلاف در دعوی تجاری بین المللی قرار گرفته است. البته انتقاداتی نیز به شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین المللی وارد شده است از جمله با استناد به دعوی تجاری بین المللی مرتبط با قضیه چورون در ایالات متحده که هزینه میانجی گری در آن به ۷۰۰ هزار دلار رسید در حالی که اگر همین میانجی گری از طریق محاکم قضایی صورت می گرفت به ۲۵ هزار دلار می رسید، انتقاد شده است که نمی توان به طور عمده بر کم هزینه بودن شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات تجاری بین المللی تاکید نمود. هم چنین این نکته نیز قابل توجه است که همان طور که قوانین و مقررات داخلی و بین المللی که دولت ها تدوین کننده آن ها بوده اند، مهم ترین و عمده ترین تضمین کننده شیوه های جایگزین حل و فصل اختلافات بوده است به همان میزان وجود تغییرات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در دولت ها مانع عمده در اعمال این شیوه ها بوده و می باشد. رجوع اشخاص به شیوه های جایگزین حل و فصل اختلاف پس از بروز اختلاف یا پیش بینی حل و فصل اختلافات از طریق این شیوه ها در موقع انعقاد قرارداد متکی به یک علت نیست و در مورد همگان نیز علل این رجوع یکسان نیست. مزایای این شیوه ها که بیش از سایرین برای اشخاص خودنمایی می کند و به عنوان علل اصلی انتخاب اشخاص مطرح شود سریع و ارزان بودن حل و فصل اختلافات در مقابل گرانی و کندی رسیدگی های قضایی، خصوصی و محرمانه بودن حل اختلافات، حاکمیت اصل اراده طرفین در جریان ها، انعطاف پذیری و تنوع شیوه ها و امکان گزینش های مختلف برای طرفین، نبود تشریفات خشک و انعطاف پذیر دادرسی و حل و فصل دوستانه و مسالمت آمیز اختلاف است.

ب- پیشنهادها

- ۱- در ایران شیوه های جایگزین حل و فصل اختلاف نقش مهم و تعیین کننده ای در حل و فصل اختلافات ندارد و اشخاص جهت حل اختلافات خود دادگاه ها را انتخاب می کنند. این امر به نبود چارچوب قانونی لازم، ناشناخته بودن ای. دی. آر در جامعه، نبود مؤسسات داوری وای، دی، آر، علل فرهنگی و اعتقاد بر ناکارآمد بودن شیوه های جایگزین حل و فصل اختلاف در احقاق حق و حل و فصل اختلافات

و درعین حال کارآیی دادگاه‌ها و اجرای قاطعانه آراء و دستورهای دادگاه بر می‌گردد. همین وضعیت که به تراکم هر بیشتر دعای در دادگاه‌ها دامن زده است زمینه ساز پیدایش شوراهای حل اختلاف بوده است که در حقیقت دولت خود متکلف حل و فصل اختلافات گردیده است و قسمتی از دعای را از دادگاه به مرجع دیگری که کاملاً جنبه دولتی دارد منتقل نموده است.

۲- شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف را نمی‌توان حل و فصل کننده کلیه اختلافات و نوش داروی مسائل بی‌شمار نظام‌های قضایی فعلی در بخش حل و فصل اختلافات دانست. اما این شیوه‌ها این توانایی و ظرفیت را دارند که حل و فصل بخش مهم و قابل توجهی از دعای را بر عهده بگیرند و در نتیجه با کاستن از حجم کار دادگاه‌ها و ضمن بهبود کیفیت رسیدگی‌های قضایی و بالابردن میزان صحت و درستی آراء، سرعت این رسیدگی‌ها را افزایش دهند.

مزایای به‌کارگیری شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف سبب شده است که در بسیاری از کشورها و به طور خاص در کشورهای غربی و نیز در سطح بین‌المللی شیوه‌های مزبور مورد توجه قرار گیرد. تصویب و یا اصلاح قوانین، تدوین قوانین نمونه و کنوانسیون‌های بین‌المللی به منظور یکواخت کردن قوانین ملی و تسهیل در اجرای آراء و نتایج حاصل از شیوه‌های مزبور و در نتیجه تشویق و ترغیب اشخاص به استفاده از این‌ها از جمله اقداماتی بوده است که در راستای حمایت از شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف صورت گرفته است. وجود یا تأسیس مؤسسات اوری و ای. دی. آر نیز عامل مهمی در شناسایی شیوه‌های یاد شده و رجوع بیشتر اشخاص به این شیوه‌ها بوده است.

با وجود این، بجز در روش داوری رمور سایر شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف، قوانین جامع و حمایتی لازم وجود ندارد. هرچند ای از کشورها و به طور ویژه کشورهای غربی قوانینی را در جهت حمایت از شیوه‌های مزبور وضع کرده‌اند، این قوانین جامع نبوده و تنها به بعضی از جنبه‌های شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف پرداخته‌اند. بررسی سیر تحول ای. دی. آر در کشورهای مختلف نشان از آن دارد که به صورت تدریجی و با روندی آهسته قوانینی در خصوص ای. دی. آر وضع شده و در حقیقت ضرورت انتقال بخشی از دعای از دادگاه‌ها به شیوه‌های خصوصی حل و فصل اختلافات مستلزم توجه بیشتر به قانون‌گذاران و وضع قوانین حمایتی لازم خواه بود. بخشی از این حمایت‌ها می‌تواند به اجباری ساختن استفاده از ای. دی. آر و بعضی از اختلافات، متوقف کردن رسیدگی‌های دادگاه در مدتی که تلاش‌های حل و فصل اختلاف در جریان است و اجرای مستقیم نتایج حاصل از شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف مربوط باشد.

۳- طبیعتاً ترسیم چارچوب دقیق برای این شیوه‌ها به گونه‌ای که نحوه رسیدگی و حل و فصل اختلاف در آن مشخص شده باشد ضمن اینکه به منصفانه بودن جریان رسیدگی و نتایج حاصل از شیوه‌های یاد شده کمک خواه کرد، اعمال بعضی از نظرات و بازبینی‌های لازم را در این‌ها ممکن خواه ساخت. در واقع اجباری ساختن استفاده از شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف و مهم‌تر از آن اجرای مستقیم نتایج حاصل از آن بیش از هر چیز به

تنظیم قواعد رسیدگی در این شیوه‌ها تا حدی که لازم است و به ماهیت دوستانه و غیر ترافیعی این شیوه‌ها لطمه نمی‌زند بستگی خواهد داشت

کتاب ها :

- ۱- جنیدی، لعیاء، (۱۳۸۱)، اجرای آرای داوری بازرگانی خارجی، چاپ اول، تهران، موسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش
- ۲- خزاعی، حسین، (۱۳۸۸)، مقدمه علم حقوق تجارت داخلی و بین المللی، چاپ اول، تهران، انتشارات جنگل، جاودانه.
- ۳- خزانی، م (۱۳۷۶)؛ فرآیند کیفری (مجموعه مقالات) ، انتشارات گنج دانش .
- ۴- رنه داوید، (۱۳۷۵)، مفهوم و نقش داوری در بازرگانی بین المللی، ترجمه سید حسین صفایی، چاپ اول، تهران،
- ۵- شمس، عبدالله، (۱۳۸۴)، آیین دادرسی مدنی، چاپ دهم، تهران، انتشارات دراک
- ۶- شهبازی نیا، مرتضی (۱۳۸۶) ؛ حل و فصل اختلافات ناشی از سرمایه گذاری خارجی مطالعه تطبیقی ، نشر موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی .
- ۷- شیروی، عبدالحسین، (۱۳۹۳)، حقوق تجارت بین الملل، چاپ هفتم، تهران، انتشارات سمت.
- ۸- صباغیان، علی، (۱۳۷۶)، نقش میانجیگری در حل و فصل اختلافات بین المللی، تهران، نشر وزارت خارجه
- ۹- صدرزاده افشار، سید محسن، (۱۳۷۳)، آیین دادرسی مدنی و بازرگانی، چاپ دوم، تهران، انتشارات جهاد دانشگاهی
- ۱۰- صفایی، حسین، (۱۳۷۵)، مقالاتی درباره حقوق بین الملل و داوری های بین المللی، تهران، نشر میزان
- ۱۱= صفایی، سید حسین (۱۳۹۰) ؛ حقوق بیع بین المللی : بررسی کنوانسیون بیع بین المللی ۱۹۸۰، با مطالعه تطبیقی در حقوق ایران، فرانسه، انگلیس و ایالات متحده آمریکا، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ سوم
- ۱۲- صلح چی، محمدعلی، (۱۳۸۹)، حل و فصل مسالمت آمیز اختلافات بین المللی، چاپ دوم، تهران، نشر میزان
- ۱۳- غمامی، مجید و محسنی، حسن، (۱۳۸۱)، اصول آیین دادرسی فراملی، چاپ اول، تهران، نشر میزان
- ۱۴- فخاری، امیرحسین، (۱۳۷۸)، داوری ابزاری جهت سوء استفاده، نقد آراء قضایی، زیر نظر دکتر محمد صالحی راد، چاپخانه روزنامه رسمی کشور
- ۱۵- کاتوزیان، ناصر، (۱۳۸۵)، اثبات و دلیل اثبات، چاپ سوم، تهران، نشر میزان، جلد دوم
- ۱۶- کاتوزیان، ناصر، (۱۳۸۵)، قواعد عمومی قراردادها، چاپ ششم، تهران، انتشارات انتشار
- ۱۷- کاظمی، احمد (۱۳۸۴)، امنیت در قفقاز جنوبی، تهران، مرکز مطالعات ابرار معاصر تهران، ۱۳۸۴

- ۱۸- کریمی ، عباس و پرتو، حمید رضا ، حقوق داوری داخلی ، تهران ، موسسه انتشارات دادگستر ، تهران ، چاپ دوم
- ۱۹- مدنی ، سیدجلال الدین (۱۳۷۷) ؛ *حقوق بین‌الملل عمومی و روابط دول*، تهران، انتشارات پایدار، چاپ اول، جلد دوم.
- ۲۰- مقتدر، هوشنگ (۱۳۷۲) ؛ *حقوق بین‌الملل عمومی*، تهران، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- ۲۱- موحد، محمد علی، (۱۳۷۴)، داوری های نفتی، تهران، انتشارات دفتر خدمات حقوقی بین‌الملل
- ۲۲- موسوی اردبیلی ، عبدالکریم (۱۳۶۶) ، *فقه القضا* ، جلد ۱ ، قم ، انتشارات مکتبه امیرالمومنین.
- ۲۳- موسی‌زاده، رضا، (۱۳۸۸)، سازمان‌های بین‌المللی، چاپ چهاردهم، تهران، بنیاد حقوقی میزان
- ۲۴- میرحسینی، سید حسن، (۱۳۸۵)، مقدمه ای بر حقوق مالکیت معنوی، چاپ دوم، تهران، نشر میزان
- ۲۵- نیکبخت، حمیدرضا، (۱۳۸۸)، داوری تجاری بین‌المللی «آیین داوری»، چاپ اول، تهران، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی
- ۲۶- واعظی، محمود، (۱۳۸۷)، میانجیگری در نظریه و عمل، چاپ اول، تهران، مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.

مقالات

- ۱- اخلاقی، بهروز، (۱۳۷۹)، سخنی درباره آینده سرمایه گذاری در ایران، بررسی اجمالی علل و موانع پیشرفت، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره ۷۴
- ۲- اسکندری، امیر محمد، (۱۳۸۶)، بررسی نقش تکمیلی روش‌های حل اختلاف جایگزین، روزنامه‌ی ایران، ۳۰ مرداد
- ۳- اسکینی، ربیعا، (۱۳۶۵)، منابع حقوقی بیع تجاری بین‌المللی، مجله حقوقی، شماره هفتم
- ۴- ایرانپو، فرهاد (۱۳۸۶) ؛ مبانی عمومی قراردادهای نفتی ، فصلنامه مجله حقوق دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران ، دوره ۳۸ ، شماره ۱ ، صص ۷۴-۷۵.
- ۵- بجکار، رضا، (۱۳۸۷)، روش‌های جایگزینی حل و فصل اختلافات و قابلیت اعمال آن در حقوق ایران، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده حقوق.
- ۶- بندگان ف ، پیشنهادی در خصوص مکانیزه کردن ثبت املاک و صدور سند مالکیت و تغییر شکل آن ، ماهنامه حقوقی کانون سردفتران و دفتریاران ، دوره دوم .

- ۷- بهمنی، محمد علی و شیخ عطار، حسنی (۱۳۹۷)؛ قانون حاکم بر داورپذیری دعاوی، فصلنامه مطالعات حقوق تطبیقی، دوره ۹، شماره ۲.
- ۸- پاک نهاد، غفور (۱۳۸۳)؛ در داوری (۱)، فصلنامه دانش حسابرسی، شماره ۱۳.
- ۹- پیران، حسین، (۱۳۷۳)، مصادره غیرمستقیم در حقوق بین الملل و رویه دیوان داوری دعاوی ایران- ایالات متحده، مجله حقوقی، شماره های ۱۸ و ۱۹
- ۱۰- توسلی جهرمی، دکتر منوچهر، (۱۳۸۱)، نگاهی به شیوه های جایگزین حل اختلاف (ADR) در مقررات جدید اتاق بازرگانی بین المللی، مجله حقوقی، نشریه دفتر خدمات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران، شماره ۲۷ و ۲۸
- ۱۱- توسلی جهرمی، منوچهر، (۱۳۸۱)، نگاهی به شیوه های جایگزین حل اختلاف در مقررات جدید اتاق بازرگانی بین المللی؛ مجله حقوقی، شماره ۲۶، ۲۷
- ۱۲- جنیدی، لعیاء، (۱۳۷۸)، نقد و بررسی تطبیقی قانون داوری تجاری بین المللی، چاپ اول، انتشارات دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران
- ۱۳- ستار، زرکلام، (۱۳۷۹)، مزایا و معایب میانجی گری - داوری؛ مجله ی کانون وکلا، شماره ۴۱
- ۱۴- شهبازی نیا مرتضی، ملک نیا پریا (۱۳۹۵)، محرمانگی در میانجیگری و تضمینات قانونی آن با بعد بین المللی، فصلنامه پژوهش حقوق خصوصی، دانشگاه علامه طباطبائی، مقاله ۶، دوره ۵، شماره ۱۶، صفحه ۱۳۷-۱۳۶
- ۱۵- صفایی، سید حسن، (۱۳۷۷)، سخنی چند درباره نوآوری ها و نارسایی های قانون داوری تجاری بین المللی، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره ۴۰
- ۱۶- ضرغام غریبی، (۱۳۸۲)، روش های حل و فصل بین المللی اختلافات در حقوق مالکیت معنوی، مجله حقوقی، نشریه دفتر خدمات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران، شماره ۲۹
- ۱۷- عبدالحسین شیروی، (۱۳۸۵)، بررسی قانون نمونه ی آنسیترال در خصوص سازش بین المللی، اندیشه های حقوقی، سال چهارم، شماره دهم.
- ۱۸- فرحزادی، علی اکبر، (۱۳۷۹)، معرفی اجمالی اصول بنیادین دادرسی در اسلام، فصلنامه دیدگاه های حقوقی، مجله دانشکده علوم قضایی و خدمات اداری، شماره ۲۰-۱۹
- ۱۹- کچ، کریستوفر، (۱۳۸۶)، استانداردها و آیین های جرح داوران، ترجمه علیرضا ابراهیم گل، مجله حقوقی نشریه مرکز دفتر خدمات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران، شماره ۳۶
- ۲۰- کلاتریان، مرتضی، (۱۳۷۳)، بررسی مهمترین نظام های حقوقی داوری در جهان، چاپ اول، نشر دفتر خدمات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران

- ۲۱- کنوانسیون تأسیس تضمین سرمایه‌گذاری‌های چندجانبه، (۱۳۸۰-۱۳۸۱)، ترجمه دکتر محمدجعفر قنبری جهرمی، مجله حقوقی: نشریه دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران، شماره ۲۷ و ۲۶
- ۲۲ - م. سرنا راجا، (۱۳۸۳)، معاهدات دوجانبه سرمایه‌گذاری، ترجمه توکل حبیب‌زاده، مجله حقوقی: نشریه دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران، شماره ۳۰
- ۲۳- الما سی، نجاد علی، (۱۳۶۹)، شنا سایی و اجرای احکام مدنی خارجی در حقوق فرانسه و حقوق انگلیس و آمریکا، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، شماره ۲۵
- ۲۴- مافی، همایون و شهلائی، فراز (۱۳۹۶)؛ چالش‌های تأسیس دیوان ملی داوری ورزش: بررسی تطبیقی با دیوان داوری ورزشی، فصلنامه پژوهش حقوق عمومی، سال هجدهم، شماره ۵۴.
- ۲۵- مالکی، جلیل و کدخدایی، یعقوب (۱۳۹۲)؛ شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات در ورزش، فصلنامه تحقیقات حقوقی آزاد.
- ۲۶ - مصلحی، علی حسین، و صادقی، محسن، (۱۳۸۳)، نگاهی به شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلاف، نامه مفید، شماره ۴۶
- ۲۷- مصلحی عراقی، علی حسین و صادقی، محسن، (۱۳۸۵)، بررسی جریان رسیدگی در شیوه‌های جایگزینی حل و فصل اختلافات، مجله حقوقی تطبیقی، شماره ۱
- ۲۸- نیکبخت، حمید رضا و علی اکبر ادیب (۱۳۹۶)، اصلاحگری و میانجیگری به عنوان جایگزین روش‌های سنتی حل اختلاف مدنی-تجاری (امکان بکارگیری آنها در صنعت نفت، فصلنامه تحقیقات حقوقی، دوره ۲۰.
- ۲۹- وکیل، امیر ساعد و اسکندری، امیرارسلان (۱۳۹۵)؛ تشکیل نهاد داوری ملی ورزش در پرتو جایگاه داوری در حل و فصل اختلافات ورزشی، فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، دوره ۱۵، شماره ۳۱، ص ۳.
- ۳۰- هادی، سولماز و حاجی‌پور، مرتضی (۱۳۹۵)؛ بررسی شیوه‌های جایگزین حل و فصل اختلافات از منظر حقوق ایران و فقه امامیه، فصلنامه فقه و مبانی حقوق اسلامی، سال نهم، شماره یک
- ۳۱- یوسف درویشی هویدا، (۱۳۸۴)، شیوه‌های جایگزین و غیر قضایی حل و فصل اختلافات، مجله‌ی قضاوت، شماره‌ی ۳۲
- ۳۲- یوسف زاده، مرتضی، (۱۳۸۴)، کشف حقیقت یا فصل خصومت، مجله‌ی قضاوت، شماره ۳۵.
- ج- پایان نامه‌ها و رساله‌ها
- جعفریان، منصور؛ مقایسه نمونه آن‌سیترال و لایحه داوری تجاری بین‌المللی، رساله کارشناسی ارشد دانشکده حقوق شهید بهشتی، سال تحصیلی ۷۲-۷۴

A-Books

- 1-Adam Boczek, Boleslaw,(2005) “ International Law: A Dictionary “ , Scarecrow Press
- ۱- Anglade (Leila) and Tackaberry (John)(2004) , International Dispute Resolution, Vol. 1: Materials, London, Sweet & Maxwell
- ۲- Bagheri, Mahmood, (2000) “ International Contracts and National Economic Regulation:Dispute Resolution Through International Commercial Arbitration” , Kluwer Law International B.V.
- ۳- Bercovitch, Jacob. (2002) “Introduction: Putting Mediation in Context.” In *Studies in International Mediation*, edited by Jacob Bercovitch, 3–24. New York: Palgrave Macmillan.
- ۴- Berger , Klaus , (2009) “ Private Dispute Resolution in International Business: Negotiation, Mediation, Arbitration, Volume 1 “ , Kluwer Law International
- ۵- Billiet, Johan, (2016) “ International Investment Arbitration: A Practical Handbook “ , Maklu
- ۶- Born , Gary , (2014) “ International commercial arbitration in the United States: commentary & materials “ , Kluwer Law and Taxation Publishers.
- ۷- Borne, C., (1996) Civil Litigation, London, Blackstone Press
- ۸- Brown, S., et al.(1998) , Alternative Dispute Resolutions Guide, Washington, Technical Publication Series, Appendix A.
- ۹- Carolyn M. Penna, (1988-1989) "advantages of institutional arbitration", arbitration and the Law: AAA general counsel's annual report, New York
- ۱۰- Charles Pryles, Michael , (2006) “ Dispute Resolution in Asia” , Kluwer Law International B.V.
- ۱۱- Collier, John G. and Lowe, Vaughan, (2000) “ The Settlement of Disputes in International Law: Institutions and Procedures” , Oxford University Press
- ۱۲- David , Rene ,(1985) “ Arbitration in International Trade “ Kluwer Law and Texation Publishers
- ۱۳- Ferrari, Franco and Kröll, Stefan, (2010) “ Conflict of Laws in International Arbitration, Issue 1 “ , Walter de Gruyter

- ۱۴- Goldberg, S.B., et al.(1992) , Dispute Resolution: Negotiation, Mediation, and Other Processes, New York, Brown and Company, 2d Edition.
- ۱۵- Goldsmith, J.C.(1993) , ICC Group Report on ADR, American Review of International Arbitration
- ۱۶- Goode,Roy,(1997) , Usage and its Perception in Transnational Commercial Law, 46(1) International and Comparative law Quarterly.
- ۱۷- Halket, Thomas D., (2012) ‘‘ Arbitration of International Intellectual Property Disputes’’ , Juris Publishing, Inc.
- ۱۸- Hunter (Martin) and Landau (Toby)(1998) , ‘‘ English Arbitration Act 1996: The Text and Notes, Kluwer Law International
- ۱۹- ICC , (2009) ‘‘ International Commercial Arbitration in Asia: Proceedings of the "Asian Update" Conference Held in Hong Kong in November 2008 ’’, ICC Publication .
- 21- [Imhoos](#), [Christophe](#) et al, (2001) ‘‘ Arbitration and alternative dispute resolution: how to settle international business disputes ’’ , The Centre.
- ۲۲ - J. Z. Rubin,(1992) ‘‘Conclusion: International Mediation in Context,’’ in Mediation in International Relations: Multiple Approaches to Conflict Management, ed. Jacob Bercovitch and J.Z. Rubin (New York: St. Martin’s Press, 1992) quoted in Aggestam, ‘‘Quasi-Informal Mediation,’’ 64-5.
- 23- Law Institute Journal(2005) : The Official Organ of the Law Institute of Victoria, Volume 79, Reviews Pty. Limited
- 24- Lester, E. and C. Frand, The Mini Trial(1987) : An Alternative Dispute Resolution Procedure, Arbitration
- 25- Marriott, Arthur, (2003), "ADR in Civil and Commercial Disputes", Bernstein’s Handbook of Arbitration and Dispute Resolution Practice, John Tackaberry and Arthur Marriott (Editors), Vol. 1, London, Sweet and Maxwell. P.450
- 27- Mistelis, Loukas A. , (2009) ‘‘ Arbitrability: International & Comparative Perspectives ’’ , Kluwer Law International B.V
- 28- Polmer and Roberts(1998) , Dispute process, ADR and the primary forms of Decision making, London: Butterworth.
- 29- Raymond, Warbicki(2010) , Arbitral Interim Measures: Fact or Fiction? AAA HANDBOOK ON INTERNATIONAL ARBITRATION AND ADR
- 30- Redfern (Alan) and Hunter (Martin)(2003) . Law and Practice of International Commercial Arbitration, London, Sweet & Maxwell, 2003.
- 31- Redfern, Alan, and Hunter, martin, (1991), Law and practice of international commercial arbitration, second edition, London.

۳۲- Rovine, Arthur W. ,(2008) ‘‘ Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation: The Fordham Papers 2007 ‘’, BRILL

33 - Rubino-Sammartano, Mauro, (2014) ‘‘ International Arbitration Law and Practice, Third Edition ‘’, Juris Publishing, Inc.

۳۴ - van den Herik, Larissa, (2017) ‘‘ Research Handbook on UN Sanctions and International Law ‘’, Edward Elgar Publishing

B-Articles

۱- Charles Brower, What I Tell You Three Times Is True: US Courts and Pre-Award Interim Measures Under the New York Convention, 35 VA. J. INT’L L. 971 (1994)

۲- Christoph W. O. Stoecker, "the les moratoria: to what extent does it exist?" the journal of international arbitration, Vol. 7, No, 1, 1990

۳- *Chul-Gyoo Park* , A Comparative Analysis of Arbitral Institutions and Their Achievements in the United States and Korea, 15 *Am. Rev. Int'l Arb.* 475, 488-489 (2004).

4 - Collier, John G. and Lowe, Vaughan, ‘‘ The Settlement of Disputes in International Law: Institutions and Procedures’’ , Oxford University Press, 2000 , p 202.

۵ -Davidson (D. V.) and Knowles (B. E.) and Forsyth (L. M.) Business Law, 7th ed, 2001.

6- Douglas C. Rennie & Peter J.W. Sherwin, Interim Relief under International Arbitration Rules and Guidelines: A Comparative Analysis, 20 AM. REV. INT’L ARB. 317, 359 (2009).

7- Edelman, Lester, and Carr, frond, Alternative Dispute Resolution Procedure, Arbitration journal vol. 42 march 1987

8-Ferrari, Franco and Kröll, Stefan, ‘‘ Conflict of Laws in International Arbitration, Issue 1 ‘’, Walter de Gruyter, 2010, p 76 .

۱- Gaitskell (Robert), "Current Trends in Dispute Resolution", Arbitration: the journal of the Chartered Institute of Arbitrators, Vol. 71, No. 4, 2005.

۲- Hong - Lin Yu, "amiable composition: a learning curve: journal of international arbitration, Vol, 17, No. 1, 2000

۳- Howarth, Richard J, Lex Mercatoria: Can General Principles of Law Govern International Commercial Contracts? 10 Canterbury law Review, 2004,36-76,p.42.

۴- INT’L CENTRE FOR SETTLEMENT OF INVESTMENT DISPUTES, Commentary on Regulations and Rules, rule 39 (2006), https://icsid.worldbank.org/en/Documents/resources/2006%20CRR_English-final.pdf

- ۵- Jan K. Schaefer, New Solutions for Interim Measures of Protection in International Commercial Arbitration: English, German and Hong Kong Law Compared, 2 ELEC. J. COMP. L. 2 (1998), <http://ejcl.org/22/art22-2.html/>.
- ۶- John Leubsdorf, The Standard for Preliminary Injunctions, 91 HARV. L. REV. 525 (2008).
- ۷- Jones (D. S.), "Is Expert Determination a Final and Binding Alternative?", Arbitration: the Journal of the Chartered Institute of Arbitrators, Vol. 63, No. 3, 1997.
- ۸- Kovach (K. K.), "Mediation", The Handbook of Dispute Resolution, Michael L. Moffitt and Robert C. Bordon (Editors), Jossey-Bass, 2005.
- ۹- Law Institute Journal: The Official Organ of the Law Institute of Victoria, Volume 79, Reviews Pty. Limited, 2005 , p 14
- ۱۰- Linda Silberman, The New York Convention after Fifty Years: Some Reflections on the Role of National Law, 38 GA. J. INT'L & COMP. L. 25 (2009).
- ۱۱- LONDON COURT OF INTERNATIONAL ARBITRATION, Commentary on Arbitration Rules, art. 25 (2014), available at https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.as
- ۱۲- Mackay (R. B), "Ethical Consideration in Alternative Dispute Resolution", the Arbitration Journal, Vol. 45, 1995.
- ۱۳- Michelle Grando, The Coming of Age of Interim Relief in International Arbitration: A Report from the 28th Annual ITA Workshop, KLUWER ARB. BLOG (July 20, 2016), <http://kluwerarbitrationblog.com/2016/07/20/the-coming-of-age-of-interim-relief-in-international-arbitration-a-report-from-the-28th-annual-ita-workshop/?print=pdf/>.
- ۱۴- Milenkovic- Kerkovic, Tarma, Origin, Development and Main Features of the New Lex Mercatoria, 1(5) Facta Universitatis, 1997,p.87-91
- ۱۵- Motiwal (O. P), "Alternative Dispute Resolution in India", Journal of International Arbitration, Vol. 15, No. 2, 1998.
- ۱۶- Newman Paul, Alternative Dispute Resolution, London: Ctl Professional Publishing Ltd, 1999
- ۱۷- Peter Berger (Klaus), Private Dispute Resolution: Negotiation Mediation Arbitration, Vol. 2, 2002.
- ۱۸- PricewaterhouseCoopers & Queen Mary University of London, Press Release , International Arbitration: Corporate Attitudes and Practices (2006).
- ۱۹- RAYMOND WARBICKI, Arbitral Interim Measures: Fact or Fiction? AAA HANDBOOK ON INTERNATIONAL ARBITRATION AND ADR § 18 at 89, 90 (2d ed. 2010).
- ۲۰- Robert L Bonn. Arbitration: An Alternative System for Handling Contract Related Disputes, ADMINISTRATIVE SCIENCE Q., June ۲۰۱۲, at 254-64.

- ۲۱- Sarcevic, Petar , ‘ ‘ Yearbook of Private International Law, Volume 5 ‘ ‘ , sellier. european law publ., 2004 , p 74 ..
- ۲۲- Sashe D. Dimitroff & Francisco Rivero, Interim Measures and Arbitral Clauses, LAW360 (Mar. 1, 2001), <https://www.law360.com/articles/228330/interim-measures-and-arbitral-clauses>
- ۲۳- Scott Donah, International Mediation and Arbitration, International law Journal, 1997
- ۲۴- Sheng Chang (Wang), "Combination of Arbitration with Conciliation and Remittance of Awards with Special Reference to the Asia Oceania Region, Journal of Interactional Arbitration, Vol. 19, No. 1, 2002.
- ۲۵- Soo (Gary), “Working Through Unworkable Mediation th, Arbitration: the Journal of the Chartered Institute of Arbitrators, Vol. 66, No. 3, 2000.
- ۲۶- Spurr, S.J., The Role of Nonbinding Alternative Dispute Resolution in Litigation, 2000, Journal of Economic Behavior & Organization, Vol. 42
- ۲۷- stephen M. Ferguson, Interim Measures of Protection in International Commercial Arbitration: Problems, Proposed Solutions, and Anticipated Results, 12 INT’L TRADE L.J. 55 (2003).
- ۲۸- Tackaberry (John) and Marriott (Arthur), Bernstein's Handbook of Arbitration and Dispute Resolution Practice, Vol. 2, Sweet & Maxwell, 2003.
- ۲۹- Thomas Carbonneau, A Comment on the 1996 United Kingdom Arbitration Act, 22 TUL. Mar. LJ 131, 131 (1998)
- ۳۰- Tom Jones, Mauritian State Entity Hit with Cargo Freeze in India, GLOBAL ARB. REV. (Dec. 5, 2017), <https://globalarbitrationreview.com/article/1151422/mauritian-state-entity-hit-with-cargo-freeze-in-india>
- 39- Tweeddale (Andrea) and Tweeddale (Keren), Arbitration of Commercial Disputes: International and English Law and Pracitce, New York Oxford University
- ۴۰- U.N. COMM’N ON INT’L TRADE LAW, UNCITRAL Arbitration Rules, art. 26, U.N. Doc. 68/ 109 (Dec. 16, 2013).
- ۴۱- vam Houtte, Hans, the Law of international trade, second edition, London,2002
- ۴۲- van den Herik, Larissa, ‘ ‘ Research Handbook on UN Sanctions and International Law ‘ ‘ , Edward Elgar Publishing, 2017 , p 306.
- ۴۳- Veeder (V. V.), L'indpendence et L'impartialité de L'arbitrage International", Médiation et Arbitrage: alternative Dispute Resolution, Loïc Cadiet et Tomas Glay et Emmanuel Jeulands (ed), Paris, 2005.

- ۱- Faiveley Transp. Malmo AB v. Wabtec Corp., 559 F. 3d 110 (2d Cir. 2009).
- ۲- Li Hu arbitration ex equo et bono in china", the journal of 1hd chartered institute of arbitrators, Vol.66, No. 3, 2000
- ۳- Linda Silberman, The New York Convention after Fifty Years: Some Reflections on the Role of National Law, 38 GA. J. INT'L & COMP. L. 25 (2009).
- ۴- LONDON COURT OF INTERNATIONAL ARBITRATION, Commentary on Arbitration Rules, art. 25 (2014), available at https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.as
- 5- Paushok v. Mongolia, Final Order, Ad Hoc UNCITRAL Arbitration (Apr. 28, 2011), <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0622.pdf>
- ۶ - R.R. Dev. Corp. v. Republic of Guatemala, ICSID Case No. ARB/07/23, Decision on Provisional Measures (Oct. 15, 2008).
- 7- United Nations (n.d.) (2012). *Guidance for Effective Mediation*, p. 4.

D-Websites

- ۱- <Http://www.courts.state.ny.us/comdir/ADR-Guid.html>
- ۲- <Http://www.ecpcv64law.org/Adv/whatisadv.html>
- ۳- <Http://cohausz-florach.de/pdf/schaeferz-e.pdf>